



Vetenskapsrådet

# REFORMER INOM FORSKNING OCH FORSKARUTBILDNING 1990–2005



# REFORMER INOM FORSKNING OCH FORSKARUTBILDNING 1990-2005

Elizabeth Lundberg

Analysenheten, Vetenskapsrådet

REFORMER INOM FORSKNING OCH FORSKARUTBILDNING 1990–2005

Rapporten kan beställas på [www.vr.se](http://www.vr.se)

VETENSKAPSRÅDET

103 78 Stockholm

© Vetenskapsrådet

ISSN 1651-7350

ISBN 91-7307-088-2

Omslagsbild: Daniel Wadskog

Grafisk Form: Erik Hagbard Couchér, Vetenskapsrådet

Tryck: CM Digitaltryck, Bromma 2006

# INNEHÅLL

FÖRÄNDRADE YTTRE VILLKOR FÖR FORSKNINGEN .....	4
UNIVERSITET, HÖGSKOLOR OCH FINANSIÄRER 1989.....	6
REFORMER .....	9
1990 .....	9
1991 .....	10
1992 .....	12
1993 .....	13
1994 .....	16
1995 .....	18
1996 .....	20
1997 .....	21
1998 .....	24
1999 .....	27
2000 .....	29
2001 .....	29
2002 .....	31
2003 .....	33
2004 .....	33
2005 .....	34
SLUTKOMMENTAR .....	36
BILAGA 1 .....	37
Universitet, högskolor och finansiärer 2005 .....	37
BILAGA 2 .....	40
Underliggande propositioner .....	40
BILAGA 3 .....	42
Vissa förkortningar .....	42

# FÖRÄNDRADE YTTRE VILLKOR FÖR FORSKNINGEN

Under de senaste femton åren har stora samhällsekonomiska och tekniska förändringar skett både i Sverige och i övriga världen som haft betydelse inte minst för högre utbildning och forskning. Statsmakternas reformarbete avseende den svenska högskolan sedan 1990 ska ses mot denna bakgrund. Till den allmänna bilden hör också att den ekonomiska utvecklingen i Sverige i början av 90-talet var turbulent och därefter präglades av en stor statsskuld som nödvändiggjorde besparingar i alla samhällssektorer. Det faktum att regeringsmakten flyttade fram och tillbaka mellan de politiska blocken under perioden hade även betydelse för forskningspolitiken. Framför allt gällde detta utskiftningen av löntagarfonderna till nybildade forskningsstiftelser utanför statsmakternas kontroll. Denna reform, som genomfördes av en borgerlig regering, var mycket kontroversiell och föranledde en "motreform" när en socialdemokratisk regering återkom. Vanligen har dock reformer inom högre utbildning och forskning kunnat genomföras utan större politiska motsättningar.

Den svenska utbildnings- och forskningspolitiken påverkas av övergripande internationella trender men också av organiserad europeisk samverkan. Förutom arbetet inom EU har ett mellanstatligt europeiskt samarbete vuxit fram inom högre utbildning, den s.k. Bologna-processen, där universitet och högskolor är aktiva deltagare. En hel del av de reformer som genomförts i Sverige har en motsvarighet i andra europeiska länder. Som exempel kan nämnas decentraliseringen av beslutsbefogenheter till universitet och högskolor, införandet av mål- och resultatstyrning samt den stora utbyggnaden av högskoleutbildningen. Externfinansieringens växande betydelse för forskningen är en tendens som finns i många länder.

I Sverige har sedan 1990 några lärosäten blivit universitet och flera nya högskolor har tillkommit. De mindre och medelstora högskolorna har successivt tillförts mer forskningsmedel och alla lärosäten har nu i någon omfattning permanenta egna forskningsresurser. Antalet studenter har nästan fördubblats. Forskarutbildningen har ökat och antalet avlagda forskar-examina mer än fördubblats. Styrningen av högskolan har decentraliserats på ett genomgripande sätt. Ett antal forskningsstiftelser har bildats som tillförts medel från de tidigare löntagarfonderna. De statliga forskningsfinansierarna har omorganiserats. Reglerna för forskarutbildningen och för högskolans tjänstestruktur har förändrats. Jämställdhet mellan kvinnor och män har förts upp på dagordningen.

Statsmakternas styrning av högskolan sker huvudsakligen genom fördelning av resurser, utformning av regler och beslut om organisationsfrågor. Syftet med denna sammanställning är att kortfattat presentera viktigare regeländringar och beslut av principiell karaktär som berört hela högskolan och/eller forskningsfinansieringssystemet och som beslutats av riksdagen och/eller regeringen. Därutöver har i vissa fall viktiga organisatoriska förändringar som berört bara några lärosäten eller finansiärer tagits med. Ekonomiska förändringar är inte analyserade. Vissa förarbeten till reformer, såsom större betänkanden från statliga utredningar, har inkluderats liksom de forskningspolitiska propositioner som lagts fram under den aktuella perioden.

Reformerna anges under de år då de trädde i kraft. Vid varje reform ges en källhänvisning till den eller de propositioner där den presenterats. Tyngdpunkten i sammanställningen ligger på åtgärder inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde. Reformers som berör enbart försvarssektorn har inte alls tagits med. För att underlätta läsningen har materialet så långt möjligt grupperats under "Forskning" respektive "Forskarutbildning", även om åtskilliga reformer skulle kunna placeras under båda rubrikerna.

---

Denna skrift finns även som PDF-dokument på Vetenskapsrådets webbplats, [www.vr.se](http://www.vr.se). Där kan man söka på olika teman, till exempel professurer, fakultetsanslag eller jämställdhet.

# UNIVERSITET, HÖGSKOLOR OCH FINANSIÄRER 1989

Som en bakgrund anges först de universitet och högskolor samt de större statliga forskningsfinansiärer som fanns 1989 med de benämningar som gällde då. Motsvarande översikt över situationen år 2005 finns i bilaga 1.

## Universitet

Universitetet i Uppsala  
Universitetet i Lund  
Universitetet i Göteborg  
Universitetet i Stockholm  
Universitetet i Umeå  
Universitetet i Linköping  
Sveriges lantbruksuniversitet

## Statliga högskolor

### Högskolor med fakultet (med generell rätt att utfärda doktorsexamen)

Chalmers tekniska högskola  
Karolinska institutet  
Tekniska högskolan i Stockholm  
Högskolan i Luleå

### Högskolor utan fakultet

Högskolan i Borås  
Högskolan i Eskilstuna/Västerås  
Högskolan i Falun/Borlänge  
Högskolan i Gävle/Sandviken  
Högskolan i Halmstad  
Högskolan i Jönköping  
Högskolan i Kalmar  
Högskolan i Karlskrona/Ronneby  
Högskolan i Karlstad  
Högskolan i Kristianstad  
Högskolan i Skövde

Högskolan i Sundsvall/Härnösand  
Högskolan i Växjö  
Högskolan i Örebro  
Högskolan i Östersund  
Högskolan för lärarutbildning i Stockholm  
Högskoleutbildningen på Gotland

#### **Konstnärliga högskolor**

Danshögskolan  
Dramatiska institutet  
Grafiska institutet och Institutet för högre kommunikations- och reklam-  
utbildning (överförda till Stockholms universitet 1994)  
Konstfackskolan  
Konsthögskolan  
Musikhögskolan i Stockholm  
Operahögskolan i Stockholm  
Teaterhögskolan i Stockholm

#### **Enskild högskola med tillstånd att utfärda doktorsexamen**

Handelshögskolan i Stockholm

#### **Central förvaltningsmyndighet för universitet och högskolor**

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ)

#### **Forskningsråd**

Forskningsrådsnämnden (FRN)  
Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR)  
Medicinska forskningsrådet (MFR)  
Naturvetenskapliga forskningsrådet (NFR)  
Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR)

#### **Vissa andra statliga forskningsfinansiärer**

Styrelsen för u-landsforskning (SAREC)  
Delegationen för social forskning  
Delegationen för invandrarforskning  
Transportforskningsberedningen (TFB)  
Arbetsmiljöfonden



Delegationen för arbetsmarknadspolitisk forskning  
Statens råd för byggnadsforskning (BFR)  
Styrelsen för teknisk utveckling (STU)  
Statens delegation för rymdverksamhet  
Statens energiverk  
Energiforskningsnämnden  
Statens naturvårdsverk

# REFORMER

## 1990

- Forskningspropositionen 1989/90:90 "Om forskning" läggs fram av statsminister Ingvar Carlsson och finansminister Kjell-Olof Feldt som har särskilt ansvar för forskningsfrågor. Bengt Göransson är utbildningsminister.
- Högskolan i Trollhättan/Uddevalla inrättas (budgetprop. 1989/90:100, bilaga 10). Initiativet till beslutet kom från riksdagens utbildningsutskott (bet. 1988/89:UbU18).
- Ett nytt samarbetsavtal träder i kraft mellan staten och vissa landstingskommuner/kommuner om läkarutbildning och klinisk medicinsk forskning (det s.k. ALF-avtalet). Härigenom kan denna utbildning och forskning bedrivas inom landstingens sjukvårdsorganisation mot ersättning från staten. Nya samarbetsformer på lokal nivå ska på ett bättre sätt än tidigare garantera resurser för forskningen. Högskolans inflytande på fördelningen av tillgänglig läkararbetstid för forskning avses vidare bli väsentligt stärkt med ett bättre utnyttjande av de samlade resurserna för den medicinskt kliniska forskningen som följd. Ersättningarna till landstingen anvisas under ett särskilt anslag inom Utbildningsdepartementets del av statsbudgeten. Omkring 85 procent av dessa s.k. ALF-medel avser kostnader för klinisk forskning (forskningsprop. 1989/90:90). Jfr 2004.
- Treåriga budgetramar införs för universitetens och högskolornas grundutbildningsanslag och lokalkostnadsanslag. För forskning och forskarutbildning gäller treåriga budgetramar sedan mitten av 1980-talet (prop. 1988/89:65).

## Forskning

- Delegationen för social forskning och delegationen för invandrarforskning ersätts av ett socialvetenskapligt forskningsråd (SFR) under Socialdepartementet. Syftet är att stärka den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden för den sociala sektorns behov. Rådet ges ett samordningsansvar för äldreforskning, invandrarforskning och handikappforskning samt för icke-medicinsk hälso- och sjukvårdsforskning (forskningsprop. 1989/90:90).

- Stödet till teknisk grundforskning ökas kraftigt och organisationen för detta stöd ändras. Ett teknikvetenskapligt forskningsråd, TFR, inrättas under Industridepartementet. Medel överförs från bl.a. Styrelsen för teknisk utveckling (STU) till TFR och härigenom upphör STU:s forskningsrådsfunktion. Motiveringen för det ökade stödet och för skapandet av TFR är att balansen mellan grundforskning och tillämpad forskning kommit att förskjutas till grundforskningens nackdel. Med TFR får den tekniska grundforskningen ett organ som har likvärdig ställning med övriga forskningsråd. STU ska hädanefter koncentrera sig på att stödja tillämpad teknisk forskning och tekniskt utvecklingsarbete (forskningsprop. 1989/90:90).
- Resurserna ökas för grundforskning inom miljöområdet och materialteknik. Tvärvetenskapliga konsortier inom materialteknik stöds och ett nationellt forskningsprogram inom miljöteknikområdet startas (forskningsprop. 1989/90:90).
- Fr.o.m. budgetåret 1990/91 ska högskolan konsekvent tillämpa principen om full kostnadstäckning för externfinansierad forskning också gentemot sektorforskningsorganen och forskningsråden (forskningsprop. 1989/90:90). Jfr 1994 och 2001.

## Forskarutbildning

- Under perioden 1990/91 – 1992/93 tillskjuts medel till lärosäten med fakultet för omvandling av cirka två tredjedelar av återstående utbildningsbidrag för doktorander till doktorandtjänster. Detta är andra steget i en process som påbörjades 1986 och avsikten är att samtliga utbildningsbidrag på sikt ska omvandlas. Syftet med reformen är att förbättra doktorandernas ekonomiska villkor och sociala trygghet och därmed öka effektiviteten i studierna (forskningsprop. 1989/90:90). Jfr 1993, 1995 och 1998.

## 1991

- Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) bildas genom sammanslagning av Statens energiverk, Statens industriverk och Styrelsen för teknisk utveckling (prop. 1990/91:87).

- Fr.o.m. år 1991 beräknas anslagen till statliga myndigheter exklusive mervärdesskatt. I stället ska myndigheterna betala moms på varor och tjänster och i efterhand få kompensation för momskostnaderna, vilket för forskarna i praktiken innebär att verksamheten är momsbefriad. När universitet och högskolor mottar icke-statliga medel (från t.ex. stiftelser eller företag) ska de betala in 8 procent av dessa medel till staten, den s.k. högskolemomsen. I gengäld slipper lärosätena momskostnaderna när de betalar varor och tjänster med icke-statliga medel. Vanliga momsregler gäller dock för uppdragsutbildning och uppdragsforskning. Full momsfrihet (dvs. inte heller 8 procentavdrag) gäller för bidrag från internationella organisationer som Sverige är med i, t.ex. EU och Nordiska ministerrådet (prop. 1989/90:111, kompletteringsprop. 1990/91:150, bilaga I:1).

## Forskning

- En sexårig försöksverksamhet med särskild fakultetsresurs till de humanistiska och matematisk naturvetenskapliga fakulteterna inleds för att göra det möjligt för dessa fakulteter att finansiera högskolelektors forskning på i huvudsak samma villkor som gäller för forskningsrådets forskartjänster (forskningsprop. 1989/90:90). Jfr 1998.
- Anslagsposten "Forskningsstödjande åtgärder vid mindre och medelstora högskolor" ökas kraftigt. Medlen ska gå till lärarnas kostnader för planering av forskningsprojekt, för utarbetande av projektansökningar etc. (forskningsprop. 1989/90:90). Jfr 1993 och 1997.
- Regeringen inrättar tre professurer i kvinno- och jämställdhetsforskning. Delegationen för jämställdhetsforskning (JÄMFO), som haft till uppgift att initiera, samordna och följa sådan forskning, läggs ner med hänvisning till att forskningen nu får en fast bas inom högskolan. FRN får öronmärkta medel för att initiera och stödja kvinno- och jämställdhetsforskning samt för att informera om denna (forskningsprop. 1989/90:90 samt ändring av riksdagen).

**Regeringsskifte:** Regeringen Carlsson efterträds under hösten av regeringen Bildt. Utbildningsminister blir Per Unckel, som även får ansvar för samordningen av forskningspolitiken i regeringen och för därmed sammanhängande budgetfrågor.

## 1992

- Myndighetsstrukturen inom högskoleområdet ändras. Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), som varit central förvaltningsmyndighet för alla statliga högskolor utom Sveriges lantbruksuniversitet läggs ned. UHÄ:s uppgift var bl.a. att planera och samordna lärosätenas forskning och utbildning samt att lämna samlade anslagsframställningar för högre utbildning och forskning till regeringen. Även Utrustningsnämnden för universitet och högskolor avvecklas. I stället inrättas Verket för högskole-service (VHS) och Sekretariatet för utvärdering av den högre utbildningen och forskningen (senare kallat Kanslersämbetet). Som följd av reformen blir universitet och högskolor direkt underställda regeringen. Detta innebär bl.a. att deras anslagsframställningar, dvs. förslag om verksamhetens framtida inriktning och omfattning, ska lämnas direkt till regeringen och inte till UHÄ. Reformens syfte är att skapa en organisation som är anpassad till de krav som en från staten mer fristående högskola ställer. Lärosätenas ökade frihet att bestämma om användningen av sina resurser (se under 1993) ska balanseras bl.a. av kontinuerligt bedrivna utvärderingar av hög kvalitet både lokalt och på nationell nivå. Det nya utvärderingssekretariatet/Kanslersämbetet ska ta initiativ till utvärderingar, samordna dem och offentliggöra resultat. Utvärderingarna ska genomföras av fristående organ, bl.a. Ingenjörsvetenskapsakademien, Vetenskapsakademien och Vitterhetsakademien (prop. 1990/91:87, prop. 1991/92:76). Jfr 1995.
- Reformen av myndighetsstrukturen innebär även att den tidigare Besvärsnämnden för högskolan får sina arbetsuppgifter vidgade till att svara för alla besvärssärenden inom högskolan och att dess namn ändras till Överklagandenämnden för högskolan (prop. 1991/92:76).
- För att tillvarata vissa uppgifter som UHÄ tidigare haft bildas Rådet för grundläggande högskoleutbildning och Rådet för forskning om universitet och högskolor (prop. 1991/92:76, budgetprop. 1991/92:100, bilaga 9, forskningsprop. 1992/93:170). Jfr 1995 och 1997.
- Idrottshögskolan i Stockholm inrättas (budgetprop. 1990/91:100, bilaga 10). Initiativet till beslutet kom från riksdagens utbildningsutskott (bet. 1988/89:UbU22).

## Forskning

- Beslut tas om användning av de förutvarande löntagarfondernas tillgångar för i första hand forskningsändamål. Fondernas medel ska utnyttjas på ett sådant sätt att de stimulerar insatser utöver de som kan komma till stånd inom ramen för den gängse forskningspolitiken (prop. 1991/92:92). Jfr 1993 och 1994.

## 1993

- Forskningspropositionen 1992/93:170 "Forskning för kunskap och framsteg" läggs fram av statsminister Carl Bildt och utbildningsminister Per Unckel.
- Mål- och resultatstyrning införs i högskolan. Detta system, som successivt införts i andra delar av statsförvaltningen sedan slutet av 1980-talet, ersätter statsmakternas detaljerade budgetstyrning. Lärosätena och andra myndigheter ges ett ökat finansiellt ansvar för sin verksamhet och större frihet att besluta om hur de bäst kan uppnå de mål som statsmakterna sätter upp för verksamheten. Syftet är att åstadkomma bättre produktivitet och högre effektivitet i resursanvändningen. Verksamheternas resultat ska vara avgörande vid statsmakternas prövning av resursbehoven. Regeringen anger mål och resultatmätt i regleringsbrev och instruktioner. De uppnådda resultaten ska presenteras i bl.a. årsredovisningarna (prop. 1990/91:87, budgetprop. 1990/91:100, bilaga 1, budgetprop. 1991/92:100, bilaga 1, prop. 1992/93:1).
- Fr.o.m. budgetåret 1993/94 gäller ett nytt anslagssystem för högskolan. Varje lärosäte får ett eget samlat anslag för grundläggande utbildning. Varje lärosäte med en fast organisation för forskning får dessutom ett eget samlat anslag för forskning och forskarutbildning, uppdelat på anslagsposter för de fakulteter som ska finnas. Lärosätena tillåts göra vissa begränsade omfördelningar – högst 3 procent – mellan fakultetsområden under löpande treårsperiod. Reformen berör inte Sveriges lantbruksuniversitet, som har ett gemensamt anslag för grundutbildning och forskning. Tidigare behandlade regering och riksdag frågor om omfattning och inriktning av högskolans forskning och forskarutbildning fakultetsvis för alla lärosäten tillsammans (prop. 1988/89:65, prop. 1992/93:1, forskningsprop. 1992/93:170). Jfr 1999.

- Byggnadsstyrelsen avvecklas och lärosätena får ansvaret för sin lokalför-sörjning. Det innebär att de får stå för lokalplaneringen, kan besluta om läge, storlek och standard och därigenom påverka sina lokalkostnader. De medel som tidigare anvisats till lärosätena via det särskilda lokalkostnads-anslaget läggs fr.o.m. budgetåret 1994/95 in i anslagen för grundläggande utbildning respektive för forskning och forskarutbildning, där de inte blir fakultetsbundna. Ansvaret för förvaltningen av de flesta av högskolans byggnader övergår från Byggnadsstyrelsen till nybildade Akademiska Hus AB. Lärosätena hyr fr.o.m. nu sina fastigheter av Akademiska Hus (eller av andra hyresvärdar) på marknadsmässiga villkor (prop. 1991/92:44, prop. 1992/93:37, bilaga 1, budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9). Jfr 1994 och 1999.
- En ny högskolelag och en ny högskoleförordning träder i kraft den 1 juli 1993. Med denna högskoleförordning genomförs en avreglering av högsko-lan och förordningen innehåller därför betydligt färre detaljföreskrifter än den tidigare. Bl.a. försvinner regleringen av institutionsnivån ur för-ordningen och på fakultetsnivå regleras enbart fakultetsnämnden/mot-svarande. Denna ska normalt ha ansvaret för såväl grundutbildning som forskning och forskarutbildning. Många beslut som tidigare fattats av statsmakterna delegeras till lärosätena, t.ex. beslut om inrättande av pro-fessurer (prop. 1992/93:1). Se vidare nedan under "Forskning".
- Högskolan i Sundsvall-Härnösand och högskolan i Östersund slås ihop och får namnet Mitthögskolan. Verksamheten vid den nya högskolan ska genomföras som ett nätverk med likvärdiga verksamheter i de tre städerna (prop. 1992/93:169).

## Forskning

- Alla tjänster som professor ska inrättas av styrelsen för respektive läro-säte, som således avgör både antal och inriktning. Fullmaktssystemet för professorer upphör och ersätts av nya regler om motsvarande anställnings-skydd, vilka införs i högskolelagen. Tidigare fanns två slags professorer, nämligen dels de som inrättades av regering och riksdag och som tillsattes av regeringen med fullmakt, dels de som inrättades av lärosätena och som rektor tillsatte med förordnande (kompletteringsprop. 1990/91:150, bilaga II:7 och prop. 1992/93:1). Jfr 1994 om professorer vid forskningsråd samt 1995 och 1999.
- Tjänst som forskarassistent, som sedan 1986 varit tidsbegränsad till fyra år, ska åter kunna förlängas till sammanlagt sex år (prop. 1992/93:1). Jfr 1999.

- Lärosätena ska fördela den rörliga resursen under varje fakultetsanslag i proportion till antalet lärare med doktorsexamen även vid mindre och medelstora högskolor inom fakultetens ansvarsområde. Anslaget för forskningsstödjande åtgärder vid dessa högskolor och för nätverk mellan dem och universiteten ökas. Störst ökning får högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro samt Mitthögskolan (forskningsprop. 1992/93:170, budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9). Jfr 1991 och 1997.
- Stiftelsen för strategisk forskning (SSF) och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA) bildas av staten och tillförs medel från de tidigare löntagarfonderna. SSF får 60 procent av medlen för satsningar på naturvetenskaplig, teknisk och medicinsk forskning. 25 procent av medlen tillförs MISTRA. Riksbankens Jubileumsfond (RJ) tillförs 15 procent av medlen i form av en donation för kulturvetenskaplig forskning. I propositionen sägs att det inte är möjligt att före utskiftningen av kapitalet från den dittillsvarande förvaltningen ange den exakta storleken av de resurser som kommer att överföras men att det rör sig om cirka 10 miljarder kronor. Stiftelserna ska genom koncentrerade insatser skapa starka forskningsmiljöer av högsta internationella klass i syfte att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft. Inledningsvis ska huvudsakligen avkastningen på tillgängliga medel användas. Successivt ska även kapitalet tas i anspråk. Stiftelserna förutsätts verka i cirka 15 år (prop. 1992/93:171). Se 1994 om ytterligare stiftelser.
- TFR överförs från Industridepartementet till Utbildningsdepartementet (forskningsprop. 1992/93:170).
- En kraftfull satsning görs via NUTEK på sektorforskningen, bl.a. inom informationsteknologi, materialteknik, bioteknik, biomedicinsk teknik, produktionsteknik, processteknik, transportteknik och miljöteknik. Program för kompletterande insatser inom olika teknikområden upprättas (forskningsprop. 1992/93:170).

## Forskarutbildning

- Kraven för allmän behörighet för tillträde till forskarutbildning höjs från 80 till 120 poäng (prop. 1992/93:1).
- Lärosätena får åter möjlighet att använda graderade betyg på doktorsavhandlingar (prop. 1992/93:1).



- Licentiatexamen får utgöra etappavgång inom forskarutbildningen om ett lärosäte så beslutar. Tidigare var det UHÄ som föreskrev i vilka fall licentiatexamen fick utfärdas (prop. 1992/93:1). Jfr 2002.
- Särskilda medel avsätts för en treårig försöksverksamhet med forskarskolor (forskningsprop. 1992/93:170).
- En fyraårig särskild satsning inleds för att förbättra tillgången på forskarutbildade lärare vid lärosätena. Fördelningen av medlen ska beslutas av regeringen på grundval av program som universitet och högskolor lämnar in (prop. 1992/93:42).
- Förordningen om utbildningsbidrag för doktorander upphävs, vilket innebär att utbildningsbidrag inte längre får användas som finansieringsform för doktorander. Redan inrättade utbildningsbidrag får dock förlängas (forskningsprop. 1992/93:170). Jfr 1990, 1995 och 1998.

## 1994

- Kapitalförsörjningsförordningens bestämmelse om lånefinansiering ska tillämpas även vid universitet och högskolor. Syftet är att skapa ökat kostnadsmedvetande hos lärosätena och att kostnader för anläggningstillgångar ska redovisas fullt ut (budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9). Förändringen innebar att samtliga större och medelstora investeringar måste lånefinansieras för att sedan betalas successivt under avskrivningsperioden. Till en början innebar detta en ökning av lärosätenas ekonomiska överskott, eftersom bidrag för exempelvis apparatur måste sparas för att under följande år utnyttjas för amorteringar på lån.
- Medel för lokalhyror läggs in i lärosätenas anslag för grundläggande högskoleutbildning respektive för forskning och forskarutbildning samt i anslagen till FRN och forskningsråden under Utbildningsdepartementet (budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9). Jfr 1993.
- I syfte att främja mångfalden av institutionella former för högre utbildning och forskning omvandlas Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping till stiftelser efter ett ansökningsförfarande. Stiftelsekapital, som inte får förbrukas, tillförs från de tidigare löntagarfonderna (prop. 1992/93:231).

## Forskning

- Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT), Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen), Stiftelsen för vård- och allergiforskning (Vårdalstiftelsen), Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa (Östersjöstiftelsen) samt Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet bildas av staten och tillförs medel från de tidigare löntagarfonderna. De medel som finns att fördela uppgår till närmare 8 miljarder kronor. Beloppet är ungefärligt och växande, bl.a. på grund av att det påverkas av börsutvecklingen. Detsamma gäller de cirka 10 miljarder kronor som tidigare avsatts för SSF, MISTRA och donationen till RJ samt de medel som reserverats för omvandlingen av Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping till stiftelser. STINT tillförs 13,7 procent av kapitalet, KK-stiftelsen 46,6 procent och Vårdalstiftelsen 6,85 procent (prop. 1993/94:177). Jfr 1993.
- Principen om full kostnadstäckning, inkl. kostnader för lokaler, enligt avgiftsförordningen ska gälla för externfinansierad forskning vid högskolan med början 1994/95. Den externfinansierade forskningen ska bära sina egna kostnader (budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9). Jfr 1990 och 2001.
- Ansvaret för finansieringen av tre av de fyra s.k. nationella anläggningarna (The Svedberg-laboratoriet vid Uppsala universitet, MAX-laboratoriet vid Lunds universitet och Onsala rymd-observatorium vid Chalmers tekniska högskola) överförs från respektive värduiversitet till NFR (forskningsprop. 1992/93:170, budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9). Jfr 1995.
- Ett råd för högpriesterande datorsystem (HPD-rådet) inrättas och placeras vid TFR. I HPD-rådets uppgifter ingår att ha ett övergripande ansvar för fördelning av tillgängliga resurser för investeringar i och drift av sådana system, t.ex. det nationella superdatorcentret vid Linköpings universitet (forskningsprop. 1992/93:170, budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9, budgetprop. 1994/95:100, bilaga 9). Jfr 1997.
- Åtgärder vidtas för att stödja forskningssamarbete mellan högskolan och näringslivet samt för att främja kommersialisering av forskningsresultat. En ny samverkansform skapas, nämligen stiftelser för kunskapsutveckling och kunskaps spridning. Dessa kan inrättas vid universitet och högskolor efter beslut av regeringen. Sju sådana s.k. teknikbrostiftelser bildas och ges totalt 1 miljard kronor i stiftelsekapital. Kapitalet ska återlämnas den 31 december 2007 i samband med att stiftelserna då upphör. Ytterligare en

samverkansform skapas genom att universitet och högskolor ges rätt att – efter medgivande från regeringen – inrätta och äga bolag för forskning på uppdrag från näringslivet. Bolagen får dock bara bedriva uppdragsforskning om inte den aktuella forskningen med fördel kan utföras inom respektive lärosäte (forskningsprop. 1992/93:170). Regeringen beslutar sedan att holdingbolagsmodellen ska användas och holdingbolag vid elva lärosäten ges resurser. Jfr 2002.

- Professurer vid forskningsråden överförs till de lärosäten där tjänsterna är placerade. Inga nya professorer får inrättas vid forskningsråden (forskningsprop. 1992/93:170). Jfr 1997.
- Ett avtal om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, EES-avtalet, träder i kraft, vilket bl.a. innebär att Sverige ansluts till EU:s tredje ramprogram för forskning och teknisk utveckling. Härigenom får svenska forskare och företag delta i de olika delprogrammen på samma villkor som forskare och företag i EU:s medlemsländer (budgetprop. 1993/94:100, bilaga 9).

**Regeringsskifte:** Regeringen Bildt efterträds av regeringen Carlsson. Carl Tham blir utbildningsminister.

## 1995

- Kanslersämbetet och Rådet för grundläggande högskoleutbildning läggs ned. Deras uppgifter övertas av en nyinrättad myndighet, Högskoleverket. Verket övertar även de myndighetsuppgifter som åvilat VHS. VHS behåller dock serviceuppgifterna gentemot lärosätena, dvs. den samordnade antagningen och upphandlingskompetensen. Ett syfte med förändringarna är att undanröja splittringen i den tidigare organisationen och att skapa en myndighet som kan tillvarata nationella intressen, utöva tillsyn över lärosätenas verksamhet och granska kvaliteten. Den frihet som universitet och högskolor fått genom 1993 års reform ska inte påverkas av den förändrade myndighetsstrukturen (prop. 1994/95: 165). Jfr 1992.
- En rad åtgärder genomförs för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män i högskolan. Medel avsätts för postdokstipendier för svenska kvinnliga forskares utomlandsvistelser och för gästprofessorer för kvinnliga forskare. Vidare avsätts medel för doktorandtjänster avsedda för kvinnor

samt medel för nya professorer och för forskarassistenttjänster avsedda för det underrepresenterade könet. Bestämmelser införs i högskoleförordningen om att båda könen ska vara representerade i tjänsteförslagsnämnderna. Bland de sakkunniga i tillsättningsärenden ska båda könen vara representerade om inte synnerliga skäl föreligger. I instruktionerna för forskningsråden och FRN införs en bestämmelse att dessa inom sina verksamhetsområden särskilt ska främja jämställdhet mellan kvinnor och män (den s.k. jämställdhetspropositionen, prop. 1994/95:164). Jfr 1998.

- Avtal tecknas mellan landsting och fem statliga högskolor/universitet om utbildningsuppdrag beträffande vårdhögskoleutbildningar. Avtalen innebär att högskolorna/universitetet ansvarar för utbildningen och landstingen för finansieringen. Landstingen kvarstår som huvudmän för utbildningarna. Ytterligare avtal av denna typ tecknas successivt t.o.m. 1999 (processen beskrivs i proposition 2000/01:71). Jfr 2002.

## Forskning

- Mindre och medelstora högskolor ges möjlighet att efter prövning av Högskoleverket inrätta professorer. Syftet är att stärka grundutbildningens forskningsanknytning vid dessa högskolor. Fakultetsanknytningen för professorer som inrättas vid högskolorna ska beslutas i samråd med den berörda fakulteten (budgetprop. 1994/95:100, bilaga 9). Jfr 1999.
- Regeringen ges åter möjlighet att inrätta professorer. Det framhålls att antalet professorer inrättade av regeringen ska vara begränsat och motiverat av ett nationellt behov som riskerar att annars inte tillgodoses (budgetprop. 1994/95:100, bilaga 9). Jfr 1993 och 1999.
- På grund av det svåra statsfinansiella läget görs budgetåren 1995/96, 1997 och 1998 generella besparingar på fakultetsanslagen samt på forskningsrådets och sektorforskningsrådets anslag (se budgetpropositionerna för respektive år). Även grundutbildningsanslagen och per capitaersättningarna till lärosätena drabbas av de generella besparingarna.
- En ny myndighetsorganisation för forskning och utveckling inom arbetslivsområdet träder i kraft. Den innebär att Arbetsmiljöinstitutet, Institutet för arbetslivsforskning och Arbetsmiljöfonden läggs ner. I stället inrättas Rådet för arbetslivsforskning (RALF), som får en medelsbeviljande funktion, och Arbetslivsinstitutet, som ska vara verksamhetsutförande (prop. 1994/95:158). Jfr 1997 och 2001.

- Sverige blir medlem av EU och därmed också av EU:s fjärde ramprogram för forskning och teknisk utveckling som gäller 1995–1998 (prop. 1993/94:177, prop. 1994/95:19).
- Stiftelsen Högskolan i Jönköping får rätt att utfärda doktorsexamen i företagsekonomi, handelsrätt, nationalekonomi och statsvetenskap (regeringsbeslut). Jfr 2004.
- Ansvaret för finansieringen av den nationella anläggningen Manne Siegbahn-laboratoriet överförs från Stockholms universitet till NFR (budgetprop. 1994/95:100, bilaga 9). Jfr 1994.

### Forskarutbildning

- Utbildningsbidrag för doktorander återinförs. Regeringen framhåller att detta är en åtgärd på kort sikt och att man avser att senare lägga fram ett förslag om ett nytt system för studiefinansieringen inom forskarutbildningen (budgetprop. 1994/95:100, bilaga 9). Jfr 1990, 1993 och 1998.

## 1996

- Utredningen om uppföljning av 1993 års universitets- och högskolereform (RUT-93) lägger fram sitt slutbetänkande "Reform och förändring" (SOU 1996:21).
- Forskningsfinansieringsutredningen lägger fram sitt slutbetänkande "Forskning och pengar" (SOU 1996:29).
- Utredningen för översyn av systemet för nyttiggörande av forskningsresultat (NYFOR) lägger fram sitt huvudbetänkande "Samverkan mellan högskolan och näringslivet" (SOU 1996:70).
- Propositionen 1996/97:5 "Forskning och samhälle" läggs fram av statsminister Göran Persson och utbildningsminister Carl Tham.
- Södertörns högskola inrättas (budgetprop. 1994/95:100, bilaga 9).
- Regeringens och riksdagens process för att fastställa statsbudgeten reformeras under 1996 och 1997. Fr.o.m. 1996 framlägger regeringen varje år dels

i april en ekonomisk vårproposition ("våpen") med förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och för budgetpolitiken, dels i september en proposition med konkreta förslag till statsutgifter för det kommande året och beräkningar av statens inkomster (budgetpropositionen). Tidigare lade regeringen fram en budgetproposition i januari och några månader senare en proposition med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten under det närmast kommande budgetåret, den s.k. kompletteringspropositionen (förslag av riksdagens talmanskonferens 1993/94). Jfr 1997.

## 1997

- En rad förändringar införs i processen för fastställandet av statsbudgeten. Fr.o.m. detta år blir det statliga budgetåret identiskt med kalenderåret. Ett s.k. utgiftstak införs för staten. Utgiftstaket ska vara flerårigt och anges i nominella termer, dvs. det får inte justeras med hänsyn till inflationen när det väl har lagts fast. Riksdagen sätter således en gräns för hur stora de statliga utgifterna får vara under de närmaste åren. Införandet av utgiftstak är ett led i strävandena att minska underskotten i statens finanser och skapa en hållbar utveckling av statskulden. Statsbudgetens uppdelning i huvudtitlar avskaffas och i stället införs utgiftsområden. Utbildning och universitetsforskning förs till utgiftsområde 16. Fr.o.m. 1997 ska lärosäten, forskningsråd och andra myndigheter varje år lämna in budgetunderlag till regeringen i stället för s.k. enkla och vissa år fördjupade anslagsframställningar. Budgetunderlagen ska innehålla den information som regeringkansliet behöver för den årsvisa budgeteringen av myndigheternas verksamhet (förslag från riksdagens talmanskonferens 1993/94, konstitutionsutskottets betänkande 21 1995/96, prop. 1994/95:150 bilaga 1, prop. 1995/96:220, budgetprop. 1997/98:1). Jfr 1996.
- I högskolelagen införs en bestämmelse där lärosätena åläggs att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet. Detta kallas ofta för högskolans tredje uppgift vid sidan om utbildning och forskning. Tidigare stod i lagen endast att lärosätena skulle sprida kännedom om verksamheten och om hur vunna kunskaper kunde tillämpas (forskningsprop. 1996/97:5, budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16).
- En ny definition av begreppet universitet fastställs. Den innehåller ett antal relativt generella kriterier, medan den gamla definitionen var mer formell ("statlig högskola med minst tre fakulteter"). Regeringen får rätt

att besluta om vilka högskolor som ska få beteckningen universitet (budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16, forskningsprop. 1996/97:5).

- Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Högskolan i Luleå får beteckningen universitet (regeringsbeslut). Endast det sistnämnda lärosätet ändrar namn och kallas hädanefter Luleå tekniska universitet.
- Universitetsdatanätet SUNET, som administreras av Högskoleverket, får ett eget anslag i statsbudgeten. Högskoledelen av SUNET uppgraderas kraftigt och samtidigt utvidgas nätet till nya områden. Resurser avsätts för att koppla länsbibliotek, läns museer och kommunernas huvudbibliotek till SUNET samt för att förnya och utveckla biblioteks- och databas-systemet LIBRIS (den s.k. IT-propositionen, prop. 1995/96:125, budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16). Jfr 2001.

## Forskning

- Samtliga statliga forskningsfinansiärers instruktioner ändras på så sätt att betydelsen av forskningens samhällsrelevans framhävs (forskningsprop. 1996/97:5).
- Regeringen avsätter medel för inrättande av sex professorer och lika många forskarassistent- respektive doktorandtjänster för forskning med ett genusperspektiv (jämställdhetsprop. 1994/95:164, forskningsprop. 1996/97:5, budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16).
- Ett sekretariat för genusforskning inrättas vid Göteborgs universitet. Kvinnohistoriska samlingarna vid Göteborgs universitet ges medel för att fungera som nationellt ansvarsbibliotek för kvinno-, mans- och genusforskning. Jämställdhetscentrum i Karlstad läggs till gruppen centrum/forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning knutna till olika universitet som får öronmärkta medel. Linköpings universitet ges medel för inrättande av ett nytt tema, tema Genus (forskningsprop. 1996/97:5, budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16).
- Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) inrättas och knyts till Uppsala universitet. Expertgruppen för arbetsmarknadspolitiska utvärderingsstudier (EFA) avvecklas. Rådet för arbetslivsforskning (RALF) ges ett utvidgat uppdrag och ska även stödja forskning om arbetsmarknadspolitiska frågor (forskningsprop. 1996/97:5). Jfr 1995.

- Rådet för forskning om universitet och högskolor läggs ned vid årsskiftet 1997/98. Ansvar för uppbyggnad och utveckling av kunskap om universitet och högskolor övertas av Högskoleverket. Grundforskning av det slag som rådet finansierat förutsätts i framtiden kunna få stöd från de reguljära forskningsfinansierande organen, däribland HSFR (prop. 1994/95:165). Jfr 1992.
- Holdingbolaget IRECO (Institute for Research and Competence Holding) bildas för att förvalta statens ägande i ett antal industriforskningsinstitut. IRECO ägs till 55 procent av staten genom Näringsdepartementet och till 45 procent av KK-stiftelsen. KK-stiftelsen ska tillskjuta medel för institutens kompetensuppbyggnad i nära samverkan med nya universitet och högskolor. En av huvuduppgifterna för IRECO är att främja en omvandling av industriforskningsinstitutet till aktiebolag (ekonomiska vårprop. 1996/97:150, avsnitt 6).
- Forskningsråden under Utbildnings-, Jordbruks- respektive Socialdepartementet ges åter rätt att inrätta och tillsätta professorer. Tjänsterna, som ska vara tidsbegränsade till sex år, placeras vid lärosäten i samråd med de berörda lärosätena (forskningsprop. 1996/97:5). Jfr 1994.
- I instruktionen för forskningsråden införs en bestämmelse om att de ska inrätta en samverkansgrupp för att främja tvärvetenskaplig forskning, genusforskning och jämställdhetsfrågor. Samverkansformen ska utvärderas efter tre år och forskningsrådsorganisationen då också prövas på nytt (forskningsprop. 1996/97:5).
- Finansieringssystemet för dyrbar vetenskaplig utrustning ändras. Rådet för högpresterande datorsystem (HPD-rådet) under TFR avskaffas. Rådets medel överförs fr.o.m. 1998 till det särskilda anslaget för dyrbar vetenskaplig utrustning som disponeras av FRN. Detta innebär att olika utrustningsbehov kan vägas mot varandra (budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16). Jfr 1994.
- De mindre och medelstora högskolorna samt Lärarhögskolan i Stockholm och Idrottshögskolan i Stockholm får kraftigt ökade och permanenta resurser för forskning i ett samlat anslag med en anslagspost för varje högskola. (Inom detta anslag beräknas också medel för konstnärligt utvecklingsarbete vid konstnärliga högskolor.) Härigenom förfogar alla universitet och högskolor över egna forskningsresurser. Som följd härav upphävs fakulteternas ansvar att fördela den s.k. rörliga resursen till lärare



vid de mindre och medelstora högskolorna (forskningsprop. 1996/97:5, budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16). Jfr 1991 och 1993.

- En ny bestämmelse införs i stiftelselagen med innebörden att regeringen, såvitt gäller stiftelser som har bildats av staten, får ändra sådana föreskrifter i stiftelseförordnandet som inte avser stiftelsens ändamål. Regeringen ska utse och entlediga ledamöterna i stiftelsernas styrelser. Denna ändring i stiftelselagen genomförs bl.a. för att möjliggöra en samordning mellan löntagarfondstiftelsernas insatser och statliga insatser för forskning och forskarutbildning (forskningsprop. 1996/97:5, prop. 1996/97:22). Jfr 1992, 1993 och 1994.
- Forskningsrådets, Forskningsrådsnämndens och Rymdstyrelsens anslag minskas på grund av det svåra statsfinansiella läget. Regeringen bedömer att huvuddelen av neddragningarna ska kunna kompenseras genom medel från löntagarfondstiftelserna, där regeringen som följd av den ovannämnda ändringen av stiftelselagen kommer att tillsätta styrelserna (budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16). Jfr 1998.
- Anslaget för europeisk forskningssamverkan, som bl.a. forskningsråden disponerar, skärs ned kraftigt på grund av det statsfinansiella läget. Forskningsrådets särskilda medel för motfinansiering i samband med svenskt deltagande i EU-program avskaffas. Detta innebär att lärosätena får stå för tilläggsfinansieringen i den mån STINT inte är medfinansier (budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16).
- Kraftiga besparingar görs även på anslagen för NUTEK, Statens råd för byggnadsforskning och Naturvårdsverket (budgetprop. 1996/97:1, forskningsprop. 1996/97:5). Jfr 1998 och 2000.

## 1998

- Malmö högskola inrättas. Den odontologiska fakulteten vid Lunds universitet flyttas till Malmö högskola (budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16, budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16, prop. 1997/98:114).
- Högskoleutbildningen på Gotland omorganiseras till en självständig högskola (prop. se om Malmö högskola ovan).

- Rektor ska inte längre vara ordförande i lärosätets styrelse. Till ordförande ska regeringen i stället utse en person som inte är anställd vid den högskola som uppdraget avser. Högskoleförordningens regler för hur förslag till rektor ska tas fram blir mindre detaljerade. Formerna för hörande av de berörda – lärare, studenter och övriga anställda – överläts åt styrelserna att besluta om (prop. 1996/97:141).
- Kriterierna i högskolelagen för vilka personer regeringen ska utse till styrelseledamöter tas bort. Det anses ligga i sakens natur att personer utses som har den tidigare föreskrivna bakgrunden, dvs. har sin bakgrund i verksamhet som är av betydelse för högskolans utbildnings- eller forskningsverksamhet. Vidare ökas antalet styrelseledamöter från 13 till 15, inklusive ordföranden och rektor. Motivet är att det är viktigt att styrelserna får en så allsidig sammansättning som möjligt och att politiska företrädare på nationell, regional eller lokal nivå ingår (prop. 1996/97:141).

**Ministerskifte:** Thomas Östros efterträder under hösten Carl Tham som utbildningsminister.

## Forskning

- Kommittén för översyn av den svenska forskningspolitiken, kallad Forskning 2000, lägger fram sitt betänkande "Forskningspolitik" (SOU 1998:128).
- Anslaget för europeisk forskningssamverkan avskaffas. Medlen överförs till forskningsråden m.fl. Dessa får ansvar för att inom sina anslag göra avvägningar mellan kostnader för medlemskap i internationella organisationer och nationella satsningar. Regeringen anger att på sikt måste kostnaderna för medlemskapen i de internationella organisationerna minska. Forskningsrådets anslag minskas med hänvisning till de ökade möjligheter till forskarutbyte med utlandet som tillkommit genom nya finansiärer, bl.a. STINT (budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16). Jfr 1997.
- På grund av det svåra statsfinansiella läget dras Naturvårdsverkets anslag för miljö- och kretsloppsforskning in helt. Regeringen förutsätter att indragningen kommer att kompenseras av medel från MISTRA. Det statsfinansiella läget föranleder också en minskning av NUTEK:s anslag för teknisk forskning och utveckling 1998 och 1999 (forskningsprop. 1996/97:5 och budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområdena 20 och 24). Jfr 1997 och 2000.

- Statens energimyndighet inrättas med uppgift bl.a. att genomföra ett sju-årigt energiforskningsprogram (budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 21).
- De mindre och medelstora högskolornas forskningsresurser ökas ytterligare (budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16).
- Den särskilda fakultetsresurs som på försöksbasis funnits sedan 1991 vid universitetens humanistiska och matematisknaturvetenskapliga fakulteter med syfte att främja lektorers forskning permanentas (budgetprop. 1996/97:1, utgiftsområde 16). Jfr 1991.
- Samtliga universitet och vissa statliga och enskilda högskolor ges mål avseende könsfördelningen bland nyrekryterade professorer. Målen avser treårsperioder med början under perioden 1997-1999 (trots att första året redan gått). Lärosätena ges i uppdrag att fastställa egna mål avseende könsfördelningen bland nyrekryterade lärare inom övriga lärarkategorier (jämförhetsprop. 1994/95:164, prop.1996/97:141). Jfr 1995.
- Ett tekniskt forskningsinstitut med inriktning mot mikroelektronikbaserade system inrättas i Göteborg. Det ges formen av ett aktiebolag som helt ägs av staten och får namnet IMEGO AB (forskningsprop. 1996/97:5, budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16, prop. 1997/98:114).

## Forskarutbildning

- Linköpings universitet ges en särskild resursförstärkning för uppbyggnad av forskarutbildning och tvärvetenskaplig forskning i Norrköping (budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16).
- En reform av forskarutbildningen genomförs. Forskarutbildningsuppdrag ges för första gången till alla universitet och till varje högskola som har rätt att utfärda doktorsexamen, utom Handelshögskolan i Stockholm. Uppdragen innehåller mål för examinationen under treårsperioder. Målen anges per vetenskapsområde. Sveriges lantbruksuniversitet ges dock ett samlat mål. Första treårsperioden gäller 1997 – 1999 (trots att det första året redan gått). För åren 1997 och 1998 anges målen för de grupper av fakulteter som motsvarar de vetenskapsområden som tillkommer fr.o.m. 1999 och som beskrivs nedan under 1999 (budgetprop. 1997/98:1, utgiftsområde 16).

- Som ett led i reformen av forskarutbildningen ändras reglerna för studiefinansieringen. Till forskarutbildning får endast antas studenter som har studiefinansiering enligt något av följande alternativ: 1) Studenten kan erbjudas anställning som doktorand eller beviljas utbildningsbidrag. 2) Studenten har någon annan form av finansiering. Studenten får i detta fall antas bara om fakultetsnämnden bedömer att studenten kommer att ha sin försörjning säkrad under hela utbildningen och kan ägna en så stor andel av sin tid åt doktorandstudierna att dessa kan slutföras inom åtta år (prop. se ovan).
- En person som har anställning som doktorand ska ägna minst 80 procent av sin arbetstid åt sin egen forskarutbildning. Utbildningsbidrag får inte lämnas med del av bidrag som understiger 80 procent. En doktorand som har utbildningsbidrag ska erbjudas anställning som doktorand senast när två år återstår av studierna enligt den individuella studieplanen. Möjligheterna att ha studiemedel under forskarutbildning begränsas kraftigt. Enligt de nya reglerna får studiemedel utgå för grundutbildning och forskarutbildning under sammanlagt högst 12 terminer (prop. se ovan). Jfr 1990, 1993, 1995 och 2002.

## 1999

- Nya principer för fördelning av medel för forskning och forskarutbildning införs. Resurserna ges inte längre per fakultet utan fördelas till fyra vetenskapsområden, nämligen humanistisk-samhällsvetenskapligt, medicinskt, naturvetenskapligt och tekniskt. De lärosäten som tilldelats vetenskapsområden ges egna anslag för forskning och forskarutbildning, med anslagsposter för varje vetenskapsområde (och i förekommande fall för konstnärligt utvecklingsarbete). Till vetenskapsområdena kopplas rätten att utfärda doktorsexamen. Det humanistisk-samhällsvetenskapliga området omfattar teologisk, juridisk, humanistisk, samhällsvetenskaplig och filosofisk fakultet. Det medicinska vetenskapsområdet omfattar medicinsk, farmaceutisk och odontologisk fakultet. Den tidigare rätten att omfördela upp till 3 procent av anslaget för en fakultet till en annan fakultet kvarstår, men nu med tillämpning på vetenskapsområdena. Medlen för lokalhyror får fortsatt disponeras fritt av lärosätena (prop. 1996/97:141). Jfr 1993.

- En högskola som inte är ett universitet ska efter beslut av regeringen kunna få ett eller flera vetenskapsområden och därmed också rätt att anordna forskarutbildning och utfärda doktorexamen inom dessa områden (prop. 1996/97:141, budgetprop. 1998/99:1, utgiftsområde 16).
- Ändrade regler beträffande fakultetsnämnder införs i högskoleförordningen. Varje universitet, liksom varje högskola som har vetenskapsområde, ska inrätta minst en fakultetsnämnd. I övrigt får dessa lärosäten själva bestämma hur många nämnder de ska ha och vilka ämnesområden inom lärosätet som var och en av nämnderna ska ansvara för (prop. 1996/97:141).
- Högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro får benämningen universitet (regeringsbeslut).
- Högskolan i Karlskrona/Ronneby tilldelas tekniskt vetenskapsområde, Högskolan i Kalmar tilldelas naturvetenskapligt vetenskapsområde och Malmö högskola tilldelas medicinskt vetenskapsområde (regeringsbeslut, budgetprop. 1998/99:1, utgiftsområde 16, budgetprop. 1999/2000:1, utgiftsområde 16).
- Högskolelagen kompletteras med en bestämmelse om att i högskolornas verksamhet ska jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas. Tidigare stod att jämställdhet alltid ska iakttas (prop. 1996/97:141).

## Forskning

- Nya regler träder i kraft för anställning, rekrytering och befordran av högskolans lärare. Bl.a. ska en tillsvidareanställd lektor som är behörig att anställas som professor anställas som professor och vid denna befordran ska den pedagogiska skickligheten ges större vikt än tidigare. Regeringens rätt att inrätta professorstjänster vid universitet och högskolor avskaffas (jfr 1993 och 1995). Det särskilda anställningsskyddet för professorer i högskolelagen tas bort och professorerna omfattas därmed av allmänt tillämpliga regler på arbetsmarknaden; förändringen gäller dock bara de professorer som anställts efter reformen. En tillsvidareanställd adjunkt som är behörig att anställas som lektor ska anställas som lektor. Anställning som forskarassistent tidsbegränsas till högst fyra år jämfört med tidigare högst sex år (jfr 1993). Alla lärare med doktorexamen eller motsvarande kompetens får rätt till forskning i tjänsten (prop. 1996/97:141).
- Mindre och medelstora högskolor behöver inte längre tillstånd från Högskoleverket för att anställa professorer (prop. 1996/97:141). Jfr 1995.

## 2000

- Propositionen 2000/01:3 "Forskning och förnyelse" läggs fram av vice statsminister Lena Hjelm-Wallén och utbildningsminister Thomas Östros.
- Utredningen om högskolans ledning lägger fram sitt slutbetänkande "Högskolans ledning" (SOU 2000:101).

### Forskning

- Thomas Östros får ansvar för samordningen av forskningspolitiken i regeringen och för därmed sammanhängande budgetfrågor (beslut av statsministern).
- Naturvårdsverket får disponera ett nytt anslag för miljöforskning. Anslaget ska användas för stöd till framför allt miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning (budgetprop. 1999/2000:1, utgiftsområde 20). Jfr 1997 och 1998.

## 2001

- Mitthögskolan tilldelas naturvetenskapligt vetenskapsområde och Mälardalens högskola tilldelas tekniskt vetenskapsområde (regeringsbeslut, budgetprop. 2001/2002:1, utgiftsområde 16).
- Ansvaret för administration, redovisning och drift av universitetsdatanätet SUNET övergår från Högskoleverket till Vetenskapsrådet (forskningsprop. 2000/01:3). Jfr 1997.

### Forskning

- Fyra nya forskningsfinansierande myndigheter Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas), Vetenskapsrådet och Verket för innovationssystem (VINNOVA) inleder sin verksamhet. Inom Vetenskapsrådet finns ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap, ämnesrådet för medicin, ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap samt en utbildningsvetenskaplig kommitté (prop. 1998/99:94, prop. 1999/2000:81, forskningsprop. 2000/01:3, regeringens skrivelse 2000/01:28).

- Ett forskningsforum inrättas med uppgift att verka för dialog och samverkan mellan forskare, forskningsfinansiärer, allmänhet och andra som direkt eller indirekt berörs av forskningen. Forskningsforum knyts till Vetenskapsrådet och finansieras inom ramen för dess anslag (prop. 1999/2000:81, forskningsprop. 2000/01:3).
- Som ett led i den ovan beskrivna reformen av det statliga systemet för forskningsfinansiering läggs elva forskningsfinansierande myndigheter ned vid årsskiftet 2000/2001, nämligen FRN, HSFR, MFR, NFR, TFR, SJFR, SFR, BFR, RALF, KFB (tidigare TFB) och NUTEK (prop. 1998/99:94, prop. 1999/2000:81).
- Under perioden 2001-2003 gör regeringen via de nya myndigheterna särskilda satsningar på biovetenskap, bioteknik, informationsteknik, materialvetenskap och materialteknik, humaniora och samhällsvetenskap, forskning på det konstnärliga området och på konstnärligt utvecklingsarbete, utbildningsvetenskap, vård- och omsorgsforskning samt på forskning om miljö och hållbar utveckling. Vidare avsätter regeringen öronmärkta resurser för 16 forskarskolor inom huvudsakligen dessa områden vid vissa angivna lärosäten. Medlen för forskarskolorna är permanenta förstärkningar till berörda vetenskapsområden. Flertalet forskarskolor startar under 2001. Särskilda medel avsätts också inom Vetenskapsrådets budget för att främja rekryteringen av unga forskare till högskolan (forskningsprop. 2000/01:3, budgetprop. 2000/01:1, utgiftsområde 16).
- De lärosäten som har lärarutbildning får i uppdrag att inom sina ramar vidta åtgärder för att förstärka utbildningsvetenskaplig forskning och forskarutbildning i nära anslutning till lärarutbildningen. Inom Vetenskapsrådets anslag ökar resurserna till det utbildningsvetenskapliga området kraftigt under perioden 2001-2003. Resurserna fördelas av den utbildningsvetenskapliga kommittén dels till forskningsprogram/projekt, dels till lärosäten som i samverkan med andra lärosäten bygger upp forskarskolor (prop. 1999/2000:135, budgetprop. 2000/01:1, utgiftsområde 16, forskningsprop. 2000/01:3).
- VINNOVA får medel för att stödja industriforskningsinstitutens kompetensutveckling och FoU-verksamhet (budgetprop. 2000/01:1, utgiftsområde 24). Jfr 2002.
- I högskolelagen införs en ny paragraf som säger att vetenskapens trovärdighet och god forskningssed ska värnas i universitetens och högskolornas verksamhet (forskningsprop. 2000/01:3).

- Forskarassistenter ges rätt att inom ramen för sin anställning arbeta upp till 25 procent med undervisning. Syftet är att ge dem möjlighet att utveckla sin pedagogiska skicklighet och därmed meritera sig för anställning som lektor (forskningsprop. 2000/01:3).
- För att förbättra nyblivna doktorers möjligheter till anställning inom högskolan inleds en försöksverksamhet varigenom lärosätena får anställa biträdande lektorer under längst fyra år. Anställningen kan efter prövning övergå i en tillsvidareanställning som lektor. I anställningen ingår högst 25 procent undervisning. Om andelen undervisning är större än 25 procent förlängs anställningstiden med högst ett år (forskningsprop. 2000/01:3).
- En precisering görs av principen att samtliga kostnader som hänger samman med genomförandet av externfinansierade forskningsprojekt vid ett lärosäte ska täckas av de externa finansiärerna. De indirekta kostnaderna (exklusive lokalkostnaderna) bedöms utgöra minst 18 procent av de direkta kostnaderna för projekten. Utöver dessa 18 procent ska även lärosätenas lokalkostnader belasta projektbidragen. I praktiken innebär detta att när forskningsråd och andra externa statliga finansiärer beslutar om bidrag gör de ett påslag som avser att kompensera forskningsprojektet för det avdrag som lärosätet gör för att täcka de indirekta kostnaderna, också kallade overheadkostnader (forskningsprop. 2000/01:3). Jfr 1990 och 1994.

## Forskarutbildning

- En bestämmelse införs i högskoleförordningen att varje universitet och högskola som har vetenskapsområde ska anordna utbildning av handledare inom forskarutbildningen (forskningsprop. 2000/01:3).

## 2002

- Lärosätenas styrelser ska, förutom att besluta i viktigare frågor om högskolans organisation, även besluta i frågor om högskolans övergripande inriktning. Härmed menas att styrelserna ska utarbeta principer för strategiska prioriteringar och fatta de beslut som behövs för att sådana prioriteringar ska kunna genomföras (prop. 2001/02:15).



- I syfte att främja en jämnare könsfördelning bland lärosätenas rektorer införs bestämmelser om att styrelsen så långt möjligt ska ta fram såväl kvinnliga som manliga kandidater, när det är aktuellt att få fram ett förslag till ny rektor. När styrelsen överlämnar sitt förslag till ny rektor till regeringen ska det redovisas hur jämställdhetsaspekten har beaktats (prop. 2001/02:15).
- Universitetens och högskolornas distansutbildningar samordnas i ett nätuniversitet. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet inrättas för administrationen av verksamheten. Nätuniversitetet består av den IT-stödda distansutbildning som universitet och högskolor registrerar hos myndigheten. Varje lärosäte ansvarar självt för den utbildning som registreras (budgetprop. 2001/2002:1, utgiftsområde 16).
- Kiruna rymd- och miljöcampus (KRM) etableras. Verksamheterna vid KRM ska bedrivas gemensamt av universiteten i Umeå respektive Luleå och av Institutet för rymdfysik. Syftet med KRM är att skapa en samlad organisation för grundläggande högskoleutbildning, forskarutbildning och forskning inom rymd- och miljövetenskap i Kiruna (forskningsprop. 2000/01:3).
- Staten övertar huvudmannaskapet för vårdhögskoleutbildningarna från samtliga landsting och från Gotlands kommun. Detta innebär att staten får det övergripande ansvaret för att dimensionera, organisera, genomföra och finansiera utbildningarna. Härmed skapas också förutsättningar för bättre forskningsanknytning av dessa utbildningar. Genom övertagandet avslutas en process som pågått sedan 1995 och som inneburit att enskilda landsting genom avtal med statliga universitet och högskolor överlämnat utbildningsuppdrag till dessa. Avtalen upphör att gälla i och med förstatligandet. (prop. 2000/01:71). Jfr 1995.

## Forskning

- Även andra lärosäten än de som år 2001 hade holdingbolag för forskning ska få möjlighet att – efter tillstånd från regeringen – bilda sådana bolag. Holdingbolagen ska i sin tur få möjlighet att bilda och inneha dotterbolag som förmedlar uppdragsutbildning åt statliga universitet och högskolor. Medel avsätts till Karlstads universitet, Högskolan Kristianstad och Högskolan i Borås för bildande av holdingbolag (budgetprop. 2001/02:1, utgiftsområde 16, prop. 2001/02:2 och regeringsbeslut). Jfr 1994.

## Forskarutbildning

- Den doktorand som så önskar kan få utbildningsbidrag eller anställning som doktorand på deltid, dock lägst på halvtid (prop. 2001/02:15). Jfr 1998.
- Lärosätena får anta forskarstuderande som från början bara avser att avlägga licentiatexamen (prop. 2001/02:15). Jfr 1993.

## 2003

- Ett nytt s.k. ALF-avtal (avtal om läkarutbildning och forskning) sluts mellan staten och vissa landsting. Det ska ersätta motsvarande avtal från 1989 (budgetprop. 2003/04:1, utgiftsområde 16). Jfr 1990 och 2004.

## 2004

- Ett nytt ALF-avtal mellan staten och vissa landsting träder i kraft. Det ska kompletteras med regionala avtal mellan berörda universitet och landsting. Genom ALF-avtalet kan grundutbildning av läkare och kliniskt inriktad medicinsk forskning bedrivas inom landstingens sjukvårdsorganisation mot ersättning från staten. Ersättningen, de s.k. ALF-medlen, kommer från ett särskilt anslag under Utbildningsdepartementets del av statsbudgeten. Till skillnad från tidigare ska medlen delas upp i två poster, en för läkarutbildning och en för klinisk forskning. Forskningens andel av anslaget beräknas uppgå till cirka 80 procent. Universiteten får med det nya avtalet ett större inflytande över hur ALF-medlen används i sjukvården, bl.a. till följd av att en gemensam ledningsorganisation ska byggas upp (budgetprop. 2003/04:1, utgiftsområde 16). Jfr 1990 och 2003.
- En ny bestämmelse införs i högskolelagen som ska göra det möjligt att tillgodose nya behov av samverkan mellan lärosäten och av tvärvetenskapligt samarbete. Genom denna bestämmelse får regeringen medge försöksverksamhet med nya organisationsformer inom högskolan som avviker från de organisatoriska bestämmelserna i övrigt i lagen (budgetprop. 2003/04:1, utgiftsområde 16).

**Ministerskifte:** Leif Pagrotsky blir utbildnings- och kulturminister. Han efterträder Thomas Östros och Marita Ulvskog.

## Forskning

- Leif Pagrotsky får ansvar för samordningen av forskningspolitiken i regeringen och för därmed sammanhängande budgetfrågor.
- En lag om etikprövning av forskning på människor och biologiskt material från människor träder i kraft. I lagen finns också bestämmelser om hur etikprövningen ska organiseras. Det ska finnas sex regionala etikprövningsnämnder vars kanslier är placerade vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Umeå och Linköping samt vid Karolinska institutet. Vidare inrättas en central etikprövningsnämnd som placeras vid Vetenskapsrådet. De regionala nämndernas beslut kan överklagas till den centrala nämnden (prop. 2002/03:50).

## Forskarutbildning

- Högskolan i Jönköping får generellt tillstånd att utfärda licentiatexamen och doktorexamen inom humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde (budgetprop. 2003/04:1, utgiftsområde 16). Jfr 1995.
- Forskarutbildningsutredningen lägger fram sitt betänkande "En ny doktorsutbildning – kraftsamling för excellens och tillväxt" (SOU 2004:27).

## 2005

- Ett nytt avtal träder i kraft mellan staten och vissa landsting om samarbete kring grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården. Avtalet ska kompletteras med regionala avtal mellan berörda universitet och landsting. Syftet med avtalet är att reglera formerna för statens ersättning till landstingen för att grundutbildning av tandläkare och kliniskt inriktad odontologisk forskning ska få bedrivas inom ramen för landstingens hela tandvårdsorganisation (budgetprop. 2004/05:1, utgiftsområde 16).
- Propositionen 2004/05:80 "Forskning för ett bättre liv" läggs fram av statsminister Göran Persson och utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky.

- Mitthögskolan får benämningen universitet och kallas hädanefter Mittuniversitetet (regeringsbeslut, prop. 2003/04:1)

## Forskning

- Ändringar i lagen om åtgärder i forsknings- eller behandlingssyfte med befruktade ägg från människa träder i kraft. Härigenom blir det tillåtet att forska på befruktade ägg från människa för att ta fram metoder att behandla svåra och ännu obotliga sjukdomar. Tidigare var sådan forskning tillåten bara när syftet var att förbättra metoderna för provrörsbefrukning. Vidare ges tillstånd till fortsatt stamcellsforskning när syftet är att bota sjukdom genom att utveckla vävnad eller nya organ från stamceller. Sådan s.k. somatisk cellkärnöverföring (även kallad terapeutisk kloning) liksom även forskning på befruktade ägg måste dock godkännas vid etisk prövning innan den får utföras (prop. 2003/04:148).

# SLUTKOMMENTAR

Sammanställningen visar reformarbetets omfattning och intensitet. Den höga reformtakten under 1990-talet kan sägas i viss mån spegla den turbulens som rådde i samhället i övrigt under denna period. Reformerna innebar att forskningens yttre villkor förändrats radikalt. Den kanske största förändringen för högskolan är decentraliseringen av befogenheter från statsmakterna till lärosätena. Nya uppgifter av strategisk natur har också tillförts lärosätenas styrelser. Dessa ska i dag inte bara besluta om huvuddragen av respektive lärosätes organisation utan även om dess övergripande inriktning. Samtidigt som universitet och högskolor således fått ökad frihet att besluta om verksamhet och resursanvändning har emellertid utvecklingen mot en allt större andel externfinansierad forskning verkat i motsatt riktning.

# BILAGA 1

## Universitet, högskolor och finansiärer 2005

Under perioden 1990 – 2005 har ett antal lärosäten bytt namn. Sådana förändringar har inte tagits med i den föregående kronologiska sammanställningen, om inte lärosätena samtidigt fått ändrad status. Nedan anges de lärosäten som fanns år 2005 med de namn som gäller i dag. Antalet universitet har ökat från 7 till 14 under perioden. Totalt fanns det 36 statliga universitet och högskolor år 2005. I förteckningen nedan anges även vissa forskningsfinansiärer.

### Universitet

Uppsala universitet

Lunds universitet

Göteborgs universitet

Stockholms universitet

Umeå universitet

Linköpings universitet

Karolinska institutet

Kungl. Tekniska högskolan

Luleå tekniska universitet

Karlstads universitet

Växjö universitet

Örebro universitet

Mittuniversitetet (tidigare Mitthögskolan och dessförinnan Högskolan i Sundsvall/Härnösand och Högskolan i Östersund)

Sveriges lantbruksuniversitet

### Statliga högskolor

Högskolor med vetenskapsområde

Blekinge tekniska högskola (tidigare Högskolan i Karlskrona/Ronneby)

Malmö högskola

Högskolan i Kalmar

Mälardalens högskola (tidigare Högskolan i Eskilstuna/Västerås)

### Övriga statliga högskolor utom konstnärliga

Högskolan i Borås  
 Högskolan Dalarna (tidigare Högskolan i Falun/Borlänge)  
 Högskolan på Gotland  
 Högskolan i Gävle (tidigare Högskolan i Gävle/Sandviken)  
 Högskolan i Halmstad  
 Högskolan Kristianstad  
 Högskolan i Skövde  
 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla  
 Södertörns högskola  
 Gymnastik- och idrottshögskolan (tidigare Idrottshögskolan i Stockholm)  
 Lärarhögskolan i Stockholm

### Konstnärliga högskolor

Danshögskolan  
 Dramatiska institutet  
 Konstfack  
 Kungl. Konsthögskolan  
 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm  
 Operahögskolan i Stockholm  
 Teaterhögskolan i Stockholm

### Enskilda högskolor med rätt att utfärda doktorsexamen

Chalmers tekniska högskola AB  
 Stiftelsen Högskolan i Jönköping (doktorsexamensrätt endast inom humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde)  
 Handelshögskolan i Stockholm

(Utöver ovanstående enskilda högskolor finns ett antal mindre enskilda utbildningsanordnare som bedriver högre utbildning och som får ersättning av staten i enlighet med avtal eller särskilda regeringsbeslut. Ingen av dessa har rätt att utfärda doktorsexamen. Flera av dem fanns redan 1990.)

### Forskningsråd

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS)  
 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas)  
 Vetenskapsrådet

## Vissa andra statliga forskningsfinansiärer

Verket för innovationssystem (VINNOVA)

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, SIDA (avdelningen för forskningssamarbete – SAREC)

Rymdstyrelsen

Statens energimyndighet

Naturvårdsverket

## Offentliga forskningsstiftelser

Stiftelsen för strategisk forskning (SSF)

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA)

Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT)

Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen)

Stiftelsen för vård- och allergiforskning (Vårdal-stiftelsen)

Stiftelsen för forskning inom områden med anknytning till Östersjöregionen och Östeuropa (Östersjöstiftelsen)

Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet

Kulturvetenskapliga donationen vid Riksbankens Jubileumsfond\*

\*) Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) bildades 1962 genom en donation från Sveriges Riksbank. År 1994 mottog RJ en donation för kulturvetenskaplig forskning, vars medel härörde från de tidigare löntagarfonderna.



# BILAGA 2

## Underliggande propositioner

Följande propositioner har utgjort underlaget för sammanställningen:

- Budgetpropositioner fr.o.m. 1989/90, främst Utbildningsdepartementets del Formerna för högskolepolitiken (prop. 1988/89:65)
- Forskning (prop. 1989/90:90, forskningsproposition)
- Reformerad mervärdesskatt m.m. (prop. 1989/90:111)
- Näringspolitik för tillväxt (prop. 1990/91:87)
- Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1991/92 m.m. (prop. 1990/91:150, bilaga I:1 och II:7, kompletteringsproposition)
- Riktlinjer för den statliga fastighetsförvaltningen och ombildning av byggnadsstyrelsen m.m. (prop. 1991/92:44)
- Vissa förändringar av myndighetsstrukturen inom högskole- och studie-stödsområdena m.m. (prop. 1991/92:76)
- Utskiftning av löntagarfondernas tillgångar m.m. (prop. 1991/92:92)
- Universitet och högskolor – frihet för kvalitet (prop. 1992/93:1)
- Ny organisation för förvaltning av statens fastigheter och lokaler m.m. (prop. 1992/93:37)
- Förstärkning av den grundläggande högskoleutbildningen m.m. (prop. 1992/93:42)
- Högre utbildning för ökad kompetens (prop. 1992/93:169)
- Forskning för kunskap och framsteg (prop. 1992/93:170, forskningsproposition)
- Forskning i frontlinjen (prop. 1992/93: 171)
- Högskolor i stiftelseform – mångfald för kvalitet (prop. 1992/93:231)
- Utbildning och forskning. Kvalitet och konkurrenskraft (prop. 1993/94:177)
- Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (prop. 1994/95:19)
- Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1995/96 (prop. 1994/95:150, bilaga 1, kompletteringsproposition)
- Ny myndighetsorganisation inom arbetslivsområdet m.m. (prop. 1994/95:158)
- Jämställdhet mellan kvinnor och män inom utbildningsområdet (prop. 1994/95:164)
- Ett högskoleverk (prop. 1994/95:165)

Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik  
(prop. 1995/96:125)

Lag om statsbudgeten (prop. 1995/96:220)

Forskning och samhälle (prop. 1996/97:5, forskningsproposition)

Statliga stiftelser (prop. 1996/97:22)

Högskolans ledning, lärare och organisation (prop. 1996/97:141)

Ekonomisk vårproposition (1996/97:150)

Nya högskolor m.m. (prop. 1997/98:114)

Vissa forskningsfrågor (prop. 1998/99:94)

Forskning för framtiden – en ny organisation för forskningsfinansiering  
(prop. 1999/2000:81)

En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135)

Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3, forskningsproposition)

Resursfördelningen inom Vetenskapsrådet (regeringens skrivelse  
2000/01:28)\*

Nytt huvudmannaskap för vårdhögskoleutbildningar (prop. 2000/01:71)

FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2)

Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15)

Etikprövning av forskning (prop. 2002/03:50)

Stamcellsforskning (prop. 2003/04:148)

Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, forskningsproposition)

\*) Skrivelsen innehåller en precisering av forskningspropositionen 2000/01:3 och anger fördelningen av medel mellan Vetenskapsrådets olika verksamhetsområden.

# BILAGA 3

## Vissa förkortningar

BFR .....	Statens råd för byggnadsforskning
FAS .....	Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap
Formas .....	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande
FRN .....	Forskningsrådsnämnden
HSFR .....	Humanistisksamhällsvetenskapliga forskningsrådet
KFB .....	Kommunikationsforskningsberedningen
KK-stiftelsen .....	Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling
MFR .....	Medicinska forskningsrådet
MISTRA .....	Stiftelsen för miljöstrategisk forskning
NFR .....	Naturvetenskapliga forskningsrådet
NUTEK .....	Närings- och teknikutvecklingsverket
RALF .....	Rådet för arbetslivsforskning
RJ .....	Riksbankens Jubileumsfond
SAREC .....	Swedish Agency for Research Cooperation with eveloping Countries
SJFR .....	Skogs- och jordbrukets forskningsråd
SSF .....	Stiftelsen för strategisk forskning
STINT .....	Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning
STU .....	Styrelsen för teknisk utveckling
TFB .....	Transportforskningsberedningen
UHÄ .....	Universitets- och högskoleämbetet
VHS .....	Verket för högskoleservice
VINNOVA .....	Verket för innovationssystem
Vårdal-stiftelsen .....	Stiftelsen för vård- och allergiforskning

Sedan 1990 har de yttre villkoren för forskning och forskarutbildning förändrats radikalt. I denna rapport presenteras kortfattat viktiga regeländringar och andra beslut av principiell karaktär som fattats av riksdagen och/eller regeringen och som berört hela högskolan. I några fall har också viktiga organisatoriska förändringar som berört bara några lärosäten eller finansiärer tagits med. Rapporten är avsedd att fungera som en "lathund"; vid varje reform ges en källhänvisning i form av den eller de propositioner där den presenterats.



Regeringsgatan 56 103 78 Stockholm Tel 08-546 44 000 Fax 08-546 44 180 vetenskapsradet@vr.se www.vr.se

Vetenskapsrådet är en statlig myndighet som utvecklar och finansierar grundforskning av högsta kvalitet inom alla vetenskapsområden. Vetenskapsrådet arbetar med forskningsfinansiering, strategi och analys samt forskningsinformation. Målet är att Sverige ska vara en ledande forskningsnation.

ISSN 1651-7350  
ISBN 91-7307-088-2